

Transcript ProDemos Podcast aflevering 02 – Margriet Krijtenburg over Robert Schuman, de vader van de Europese Unie

Maandag 11 mei 2020

[Mannenstem]

Je luistert naar de ProDemos Podcast, waarin we met sprekers uit politiek, wetenschap, onderwijs, rechtspraak en media over allerlei onderwerpen praten die te maken hebben met democratie en rechtsstaat.

Mijn naam is Victor Vlam en in deze aflevering ga ik in gesprek met Margriet Krijtenburg. Zij is docent in het European Studies programma aan de Haagse Hogeschool. In deze aflevering gaan we het hebben over de vader van Europa, Robert Schuman.

2020 is namelijk het Schumanjaar. Het is zeventig jaar geleden dat hij met de Schumanverklaring kwam, waar de Europese Unie mee begon. Weinig mensen weten wat die verklaring precies inhoudt, wie Robert Schuman was en wat die twee ook vandaag nog voor de Europese Unie betekenen.

Jij gaat ons er alles over vertellen. Hartelijk welkom, Margriet.

Margriet: Ja, dankjewel voor de uitnodiging, Victor. Ik ben blij dat ik over Schuman kan vertellen.

Victor: Dat is fijn. Jij bent gepromoveerd op Schuman en wat wel bijzonder is dat jouw proefschrift is omgewerkt naar een kinderboek dat ook is vertaald in zes talen. Waar komt jouw passie voor Schuman vandaan?

Margriet: Ja, dat is inderdaad wel bijzonder. Nou, het komt eigenlijk door onderzoek. Ik heb onderzoek gedaan aan de Haagse Hogeschool bij het lectoraat European Public Management en ik ging eens onderzoeken wat mensen met elkaar gemeen hadden die aan de basis stonden van een grote eenheid. Zoals India – Gandhi, de Katholieke Kerk – Paus Johannes Paulus II en Robert Schuman als de grondlegger, nou ja, de stichter van de Schumanverklaring van de EU – wat die met elkaar in het gemeen hadden. En toen kwam ik erachter dat alles draait om de menselijke waardigheid. En dat was voor mij een hele ontdekking. Want ik heb zelf Europese Studies gedaan aan de Universiteit van Amsterdam, maar ik had nooit enig idee gehad van deze diepgaande basis van o.a. de EU maar ook van andere eenheden.

Victor: Wat bedoel je daarmee, die menselijke waardigheid?

Margriet: Nou, dat de mens, dus de persoon, in de kern van economische, politieke en sociale structuren staat. En dat het niet de economie is die bepaalt wat er moet gebeuren, de economie is er voor de mens.

ProDemos

Victor: Jaja.

Margriet: De mens is er niet ten bate van de economie.

Victor: Dus een organisatie kan geen goed bestaan hebben, als het ware, als het er alleen maar voor is om te zorgen dat we meer geld verdienen. Er moeten andere grotere componenten aan zitten.

Margriet: Ja, economie is natuurlijk wel heel belangrijk. Schuman heeft het altijd als middel gezien. Naar een doel. Het ging om een politieke eenwording d.m.v. economische samenwerking ten bate van de mens.

Victor: Dat is een fascinerend inzicht inderdaad, ja. Laten we gewoon eens bij het begin beginnen. Want ik denk dat veel mensen misschien wel eens van Schuman hebben gehoord, maar ze weten niet precies wie hij was, dus laat ik die basisvraag gewoon stellen. Wie was Robert Schuman?

Margriet: Het is grappig dat je me die vraag stelt, want die vraag stel ik ook als ik een lezing geef over Robert Schuman. En de eerste jaren, nu weet iedereen het, want ik sta bekend als de Schumanexpert op de hogeschool, maar dan was het zo van 'ooh'. Dan had ik zo'n honderd studenten voor me en dan vroeg ik: wie kan mij vertellen wie Robert Schuman is?' En dan had je antwoorden als 'Dat is die Formule 1-man'. En, nou ja, dat is Schumacher. En dan stootte een ander diegene aan en zei: 'Nee joh, dat is niet die Formule 1-man, dat is die plastisch chirurg.'

Victor: Haha.

Margriet: Dat is ook een Schumacher. Dus zo heb je antwoorden. En dan heb je nog een slimmerik die zegt: 'Het is een componist, een Duitse componist'. En daar had ze gelijk aan natuurlijk. Want dat is ook Robert Schuman en die is met twee -nnen. En dan vraag ik ze eerst: 'Wie is degene die de eerste vreedzame revolutie in India is begonnen?' Nou, Gandhi, dat weet vrijwel iedereen. En dan zeg ik: 'En wie is de eerste vreedzame revolutie in Europa begonnen?'

Absolute stilte. Niemand weet het. Nou, en dan zeg ik: 'En dat is Robert Schuman.' We hebben in Europa nog nooit zo lang vrede gehad tussen de EU-lidstaten als we nu hebben. En nu, ok – we hebben natuurlijk ook de eerste 5 jaar na de Tweede Wereldoorlog – we hebben 75 jaar vrede. Dat is nog nooit gebeurd. Er is altijd ruzie geweest op het Europese continent.

Victor: Ja.

Margriet: Als sinds het verdrag van Verdun, 843, durf ik te zeggen, en zelfs daarvoor. Maar laten we daar niet te veel over uitweiden.

Victor: Maar dat heeft hij voor elkaar. En dat is iets dat heel bijzonder is. Daar gaan we het nog uitgebreider over hebben. Dat is de Schumanverklaring die de start is van de Europese Unie. Kun je wat zeggen over zijn biografie? Waar komt hij vandaan?

Margriet: Nou, hij is geboren in 1886 in Luxemburg. Zijn moeder was een Luxemburgse en zijn vader kwam uit Lotharingen, Lorraine. En die heeft de oorlog, de Pruisisch-Franse oorlog, meegemaakt onder Von Bismarck aan de Duitse kant. En daardoor is Elzas-Lotharingen-Lotharing deel van Duitsland geworden. Toen is Duitsland ontstaan, in 1871. En daardoor veranderde de vader van Schuman dus ook van nationaliteit. Die was eerst Fransman en die werd toen Duitser.

Victor: Dat verklaart Schumans Franse nationaliteit maar zijn Duits-klinkende naam.

Margriet: Dat heb je heel veel in die streek. Dat is wel grappig. Ik heb samengewerkt, en ik wil niet te veel afdrijven, met Luchlinger. Dat wordt dan uitgesproken als Loeklinjee. Of Mueller, dat wordt uitgesproken als Moellèr.

Maar even terugkomend op die vader van Schuman. Die was Fransman en werd dus Duitser, want Elzas-Lotharingen-Lotharingen ging naar Duitsland. Hij trouwde met een Luxemburgse en die Luxemburgse werd daardoor ook Duitse. En zo is Schuman als Duitser geboren, dat is wel heel interessant. Hij is als Duitser geboren, hij heeft gestudeerd in Duitsland, rechten in Bonn. En in Straatsburg heeft hij zijn PhD gehaald, is toen advocaat geworden en, je vraagt naar bijzondere gebeurtenissen, een andere heel bijzondere gebeurtenis is dat zijn moeder verleed in 1911, hij was toen 25. Z'n vader was al overleden toen hij heel jong was. En dat overlijden van zijn moeder heeft hem zo aangepakt dat hij dacht van 'zal ik nog wel advocaat blijven?' Hij was een gevierd advocaat in die omgeving voor zowel rijk als arm. Iedereen mocht hem heel graag.

En oen was er een vriend van hem, Eschbach, die zei van nou... Want Schuman wilde doen wat God van hem wilde, hij was erg overtuigd katholiek, zijn moeder ook, en hij dacht: misschien wel het priesterschap, ik weet het niet. Toen zei zijn vriend: 'De heiligen van de toekomst zullen de heiligen in pak zijn.' Dat was voor hem eigenlijk de druppel die hij nodig had. Ok, ik blijf advocaat, dus hij bleef advocaat. 'Ik word een heilige, hier waar ik ben, in de realiteit van die dag, van die tijd.'

Dat is eigenlijk heel vooruitstrevend. Dat werd later met de Tweede Vaticaanse Concilie gemeengoed, maar toen was dat nog heel allemaal, ja, heel bijzonder eigenlijk. Terwijl dat eigenlijk vanuit de katholieke kerk al langer was.

Maar goed, hij blijft dus advocaat. En dan, heel bijzonder ook, na de Eerste Wereldoorlog, dus 1918, gaat Elzas-Lotharingen-Lotharingen weer terug naar Frankrijk. En hij verandert dus weer van nationaliteit. Van Duitser wordt hij Fransman. En omdat hij zo ontzettend geliefd is en ook lang niet, zeg maar, dom – hij is ook met summa cum laude afgestudeerd in zijn PhD enzovoort – kiezen de mensen van zijn omgeving, van het Département de la Moselle: wij willen jou als vertegenwoordiger van ons gebied in het Franse parlement

Victor: Dus dat is het begin van zijn politieke carrière, als het ware?

Margriet: Dus dan moet hij dus de wetgeving van Elzas-Lotharingen-Lotharingen aanpassen aan de wetgeving van het centrale bestuur, zou je kunnen zeggen, van Parijs, van de rest van Frankrijk. Want ja, Elzas-Lotharingen is nu deel van Frankrijk geworden. En dat doet hij, maar dat doet hij op zo'n manier dat zowel de mensen in Elzas-Lotharingen tevreden zijn als de mensen in Parijs. Dus hij weet bijvoorbeeld de sociale wetgeving van Bismarck te behouden, die ze dus in Elzas-Lotharingen hebben en hadden, en niet in de rest van Frankrijk. En ook bijvoorbeeld godsdienstonderwijs op openbare scholen dat hadden ze ook niet in de rest van Frankrijk. Daar heb je de laïcité, die daar enorm duidelijk aanwezig is. In Elzas-Lotharingen minder. Dus dat was al het begin van subsidiariteit – en daar is hij ook bekend om geworden: lex Schuman.

Victor: Jaja, dus voordat er de verklaring van Schuman was, had je de lex Schuman. En daar werd voor het eerst dat subsidiariteitsbeginsel uitgewerkt.

Margriet: Ja.

Victor: Dat is later ook een belangrijk onderdeel geworden van de EU

Margriet: Heel belangrijk.

Victor: En dat is eigenlijk, als we het even uitleggen voor luisteraar, het idee van het subsidiariteitsbeginsel is dat de EU zich niet met alles moet bezighouden, maar alleen met bepaalde zaken.

Margriet: Ja. En in het kinderboek heb ik het zo uitgelegd: je kunt het vergelijken haast met een gezin. Een familie. Ieder kind is anders. De een heeft meer aandacht nodig dan de ander, je geeft een kind niet meer dan het nodig heeft. Als je meer geeft dan het nodig heeft, wordt het verwend en maak je het passief. En als het kind veel nodig heeft, veel hulp nodig heeft, dan help je het flink. En zo is het ook in Europa – ieder land, iedere regio, iedere gemeente is anders. En wat iedere gemeente, regio of elk land zelf kan doen, laat het ze vooral zelf doen. Maar als dat niet kan, dan help je.

Victor: Dan doet de Europese Unie het.

Margriet: Bijvoorbeeld.

Victor: En dat is dus ontstaan bij die lex Schuman, al wat vroeger in zijn politieke carrière, maar later wordt dat een belangrijk onderdeel van de EU. Laten we eens even naar die Schumanverklaring gaan. Want wat staat daar eigenlijk, wat is het idee daarachter geweest?

Margriet: Dat is het mooiste wat er is, want die Schumanverklaring heeft ervoor gezorgd dat er vrede kwam tussen Frankrijk en Duitsland. Het waren twee aartsvijanden, nu zijn het gewoon goede vrienden, zou je kunnen zeggen. Toen waren het aartsvijanden voor meer dan duizend jaar. En wat Schuman altijd heeft gepropageerd – je vroeg net een kenmerk van Schuman – nou, zijn verzoeningspolitiek. Een verzoeningspolitiek... effectieve solidariteit en in die Schumanverklaring staat ook: samenwerking, dus verzoening tussen Frankrijk en Duitsland, ze gaan samen, als aartsvijanden, aan een vredesproject beginnen door middel van kolen en staal, waar altijd om gevochten wordt.

Want ja, kolen en staal kun je ook goed gebruiken voor de oorlogsindustrie, dus zowel Duitsland als Frankrijk wil dat. Die kolen en staal werden in plaats van instrumenten van oorlog instrumenten van vrede. En dat werd op supranationaal niveau georganiseerd, en dat wil zeggen boven het niveau van de staat. Het was noch Frans noch Duits.

Victor: Door dat samen te doen kreeg je een soort van wederzijdse afhankelijkheid. Dat is geloof ik het idee, hè?

Margriet: Ja, wederzijdse afhankelijkheid inderdaad. Omdat het supranationaal is. En andere landen konden zich daar ook bij aansluiten. Dus het is heel bijzonder hoe aartsvijanden samen een vredesproject beginnen als gelijke partners.

[Muziek]

Victor: Dat is inderdaad heel bijzonder. Waarom – hoe kwam hij daartoe? Wat is de ontstaansgeschiedenis? Hoe kwam dat in zijn hoofd op? Waarom kwam hij met die verklaring aanzetten?

Margriet: Nou, Schuman heeft eigenlijk al van jongs af aan – en met name toen hij begon te studeren – ervoor willen zorgen dat er vrede kwam op het Europese continent. Want ik zei het al eerder, er was altijd oorlog, er waren altijd conflicten. En vooral ook om dat gebied van Elzas-Lotharingen. En hij dacht: hoe kan hier nou in vredesnaam vrede komen? En dat kan door een verzoeningspolitiek.

Dus hij heeft al vanaf de Eerste Wereldoorlog, vanaf het moment dat hij daar in het Franse parlement zat, toen begon hij al met verzoeningspolitiek. En dat is heel bijzonder. We hadden net het verdrag van Versailles. Dat was een verdrag om zich te wreken. En wat doet Schuman? Verzoeningspolitiek. Hij werd als eerste parlamentslid opgepakt door de Gestapo in 1942, nee, nou, iets ervoor. Zeven maanden heeft hij in de gevangenis gezeten. Daarna zou hij naar een concentratiekamp, maar toen was er een Duitse officier en die zei van: ‘nou nee, want deze Schuman kan ons nog wel eens van pas komen. Hij is natuurlijk parlamentslid en heeft veel *inside information*. Laten we hem maar op *house arrest* sturen.’

Dus hij werd op huisarrest gestuurd in Pfalz, in Duitsland. Om een lang verhaal kort te maken: hij is gevlucht naar Zuid-Frankrijk, hij is ontsnapt dus. En wat doet hij daar, denk je? Hij gaat door met te zeggen ‘de enige manier waarop we vrede kunnen hebben, is door een verzoeningspolitiek met Duitsland’ Op dat moment in 1942 was Hitler op zijn hoogtepunt.

En hij was ‘wanted’. Een enorm bedrag stond op zijn hoofd. Dus het is nogal een moed van die man geweest ook om toch, ondanks alles... Hij zei: dat is de enige manier. We moeten kijken waar we elkaar kunnen vinden. En dat is zo ontzettend belangrijk, ook in deze dagen. We hebben het nog niet over vandaag de dag, maar die verzoeningspolitiek: kijk waar je elkaar kunt vinden. Hoe tegengesteld je ook bent.

Dat is ook typisch iets van Thomas van Aquino, het is niet dat dit helemaal van Schuman alleen kwam. Schuman kende de katholieke kerkleer goed, waar Van Aquino uitkomt, dus hij was bekend met die ideeën. Er is altijd wel een punt waar je elkaar kunt vinden en daar kun je op bouwen.

Victor: Dat is heel interessant. Als je dat nu naar deze tijd toebrengt. We zitten natuurlijk in het coronatijdperk, we nemen deze podcast ook op terwijl we niet in dezelfde ruimte zitten, maar jij zit in jouw huis, ik zit in mijn huis. Want dat is wat moet in deze tijd, Maar het is ook een tijd die veel gevolgen heeft voor de solidariteit. We hebben dat gezien in de Eurobonds-discussie. Zuidelijk Europese landen verweten o.a. Nederland, voornamelijk Nederland, niet solidair genoeg te zijn. Hoe zou Schuman aankijken tegen deze tijd en de uitdaging die we hebben?

Margriet: Weet je, ik denk dat dit ergens de kans is voor de EU om die draad weer op te pakken. En om een voorloper te zijn. Ik denk dat het echt – Schuman zou zeggen: pak op, dat referentiekader waar hij altijd voor heeft gestreden en heeft nagestreefd, namelijk verzoeningspolitiek, effectieve solidariteit, subsidiariteit, supranationaliteit – alleen daar waar nodig. We hebben het over ‘alleen samen’. ‘Alleen samen’ krijgen we controle over de corona, dat zie je nu overal.

Victor: De slogan van de regering.

Margriet: Ja, dat is een hele mooie En dan denk ik ook van ja, je zou kunnen zeggen: iedereen moet solidair zijn, hè? Zelfs met jezelf moet je solidair zijn, in de zin van proberen goed, lieflijk en aardig te zijn. Ook naar jezelf toe maar ook naar anderen toe. Niet toegeven aan ongeduld, kort lontje, ik heb geen zin meer, niet nu, later wel. Nee, solidair zijn met anderen betekent die 1,5 meter inderdaad in de gaten houden. En niet denken: nou, het zal wel, valt wel mee. Nee, solidair zijn betekent inderdaad luistern naar wat er gezegd wordt Dat is een vorm van solidariteit. En dan: dit is een soort

trainingsveld. Ik zie het als een soort training voor ons als individuele burger om te proberen wat ik zelf op de Haagse Hogeschool geef, namelijk 'personal leadership'. Dat is gewoon jezelf trainen in goed zijn, in goede gebruiken. En goede gewoontes creëren. En als je dat zo verder trekt, dan doen wij dat ook voor het verplegend personeel. Zodat zij de patiënten goed kunnen behandelen. En dat er niet te veel komen. Als je nu de vergelijking zo maakt hè, die verplegers verzorgen de patiënt.

Victor: Hmhm.

Margriet: We willen veiligheid. We willen vrede, we willen verbondenheid. Dit verbindt de hele wereld, die corona. Niemand wil die corona. Het is heel subtiel aanwezig. We zien het niet. Op zo'n subtiel manier, maar dan positief, moet de EU bezig zijn. Door inderdaad te proberen niet alleen corona aan te pakken maar ook crises als enorme droogte en overstromingen waardoor al die migranten naar ons toekomen aanpakken. Het zou een heel goed idee zijn als Nederland met zijn expertise van onvruchtbare grond, waar we in Wageningen zoveel onderzoek en ervaring mee hebben, daarnaar kijkt.

Laten we daarvoor zorgen, ook al kost het ons een flinke duit. Met onze expertise als ingenieurs in deltawerken. In Bangladesh, in weet ik veel waar. Die mensen kunnen dan daar blijven waar ze zijn. Ze willen ook in hun eigen cultuur blijven. Wij krijgen ook niet al die migranten en niet zoveel mensenlevens gaan ermee gemoeid en je voorkomt oorlogen. Dus het is ook preventief.

Zo moet de EU niet alleen Europa maar de hele wereld in ogenschouw nemen. Waar zijn nou eigenlijk de problemen? En hoe kunnen we die met z'n allen, al die wereldleiders, hoe kunnen we dat, met de EU als voorloper, door een verzoeningspolitiek weer op de rails krijgen?

Victor: Eigenlijk ook het idee van 'never waste a good crisis.' Het is een kans eigenlijk om een mooiere wereld tot stand te brengen

Margriet: Ja. En inzoomen op het positieve van ieder mens en ieder land. En dan, weet je wat het grappige is, als je dat doet, inzoomen op het positieve van ieder mens en ieder land, dan valt heel veel negatiefs al weg. Want mensen gaan dan niet sputteren. Als je het geluk voor een ander wilt, dan komen die negatieve dingen niet eens op. En als er dan toch iets is waar je het niet over eens bent, dan heb je die 'appreciative inquiry dialogue', die term heb ik pas gehoord. Dan heb je gewoon een goede dialoog. Kom je er dan nog niet uit, dan respecteer je elkaar. De verscheidenheid is goed.

Victor: Ja. Ik denk dat eurosceptici misschien zouden zeggen: veel van die maatregelen die genomen zouden moeten worden, die kosten Nederland geld. Dat zijn dingen waar Zuid-Europa, denk bijvoorbeeld aan Spanje en Italië, die hebben daar heel veel baat bij. Maar het kost ons in Nederland geld. En eurosceptici zouden misschien de vraag stellen: waarom moet Nederland daarvoor betalen?

Margriet: Ja. Nou, weet je, je moet boven jezelf uit proberen te stijgen. Het is heel goed te begrijpen, hoor, zo'n commentaar. Maar ik denk ook dat we ons heel erg bewust moeten zijn van hoe ontzettend veel wij Nederlanders aan Europa hebben. Denk alleen maar aan de haven in Rotterdam, waardoor alle producten over heel Europa verspreid worden. Daar verdienen wij giga aan. We hebben zo ontzettend veel aan de EU. Ik denk dat wij een van de landen zijn die het meest profiteert van de EU. En dat zien wij als burger niet zo.

En die Italianen en die Spanjaarden – zij hebben ook hele goede dingen. Waarom gaan wij altijd naar Spanje en Italië op vakantie? Er is gewoon – Griekenland hebben we natuurlijk ok gehad met die enorme crisis. Maar waar komt ons cultureel erfgoed vandaan? Als we denken aan Plato en

ProDemos

Aristoteles en weet ik wat allemaal. De Joods-christelijke wortels komen ook allemaal daarvandaan, die zitten als een DNA in ons rechtssysteem, in ons onderwijssysteem, in ons zorgsysteem, de verplegers en alles, dat zit daar allemaal in.

Je kunt compleet atheïst en secularist tot de met zijn, maar het zit er gewoon in. En dat is die ziel van Europa die ons allemaal bindt. Die je niet ziet, maar zo heb je dat hele mooie wat ons wel allemaal bindt. En de een is zus en de ander is zo, net zoals de een introvert is en de ander extrovert, exact en niet-exact. We zijn allemaal gewoon heel anders en ik denk dat we gewoon die durf moeten hebben, want er is moed voor nodig. En dat hadden dus die *founding fathers* na de Tweede Wereldoorlog. Want de situatie was verschrikkelijk. Europa een en al misère.

De Marshallhulp – ok, dat bracht het een beetje op orde. Maar ook niet echt veel. De NAVO – ok, maar joh, het was gewoon één grote ellende. Dus die *founding fathers*, want het is niet alleen Schuman, het is ook Adenauer, De Gasperi, Monnet – die waren nodig. Die hadden de moed om een vredesproject te beginnen. Aartsvijanden met elkaar verzoenen. We moeten niet zo oppervlakkig ergens blijven, we moeten boven onszelf uitstijgen en het geluk ook voor de ander willen. En goed, uiteindelijk hebben we er allemaal baat bij. Ik bedoel, als een zieke beter wordt, daar wordt het hele gezin beter van.

Victor: Wij hebben ook weer profijt van de handel, bedoel je ook te zeggen, die wij dan vervolgens weer drijven met Spanje bijvoorbeeld?

Margriet: Ook dat, maar ik wil ook zeggen de hele wereld. Want Europa is gewoon een onderdeelje. We moeten Europa op de rails krijgen. Maar we moeten ook de rest van de wereld niet vergeten, want we zijn zo ontzettend onderling afhankelijk. Wat er in Afrika gebeurt, wat er in Amerika gebeurt – en dat is met corona ook een grote ellende, en die economische ramp die we nog gaan krijgen. Hier in Europa, maar overal in de wereld. Dat gaat nog wat betekenen. Dus we moeten gewoon met z'n allen: 'alleen samen' kunnen we dit oplossen.

En ik denk dat we als burgers echt moeten proberen – het is ook leuk, weet je, om te proberen goed te zijn, als mens.

Victor: Hahaha.

Margriet: Ja! En dan maak je kringen en zo verder en dan krijg je een veel betere samenleving. Het is ook een kans om anderen te helpen. Het is leuk om anderen te helpen. Het geeft voldoening, het maakt je blij.

Victor: Ja, precies ja.

Margriet: En die kans heeft Europa met het prachtige referentiekader van Schuman. Verzoeningspolitiek, effectieve solidariteit, subsidiariteit, alleen waar nodig, supernationaliteit, supercontinentaliteit zelfs. Misschien moeten we zelfs boven de continenten uit.

Victor: Het gaat verder dan Europa inderdaad.

Margriet: Ja.

[Muziek]

ProDemos

Victor: Tot slot, Margriet, wat is een eigenschap van Schuman waar politici van vandaag de dag echt wat van zouden kunnen leren, wat misschien ontbreekt bij de huidige generatie van politici?

Margriet: Nou, dit is een vraag die je stelt! Het is misschien een antwoord dat je niet meteen zou verwachten of zou willen horen, maar het is nederigheid.

Victor: Hm.

Margriet: Ja. En nederigheid is de waarheid. Hij was een man die leefde wat hij predikte, zeg maar. Dus dat hele referentiekader wat ik net zei, hij leefde zelf ook zo. Hij beleefde de deugden, de goede eigenschappen tot in echt hele hoge mate. Als er brood gegeven werd, en het stond niet op zijn lijstje, bijvoorbeeld als hij ergens gegeten had, dan zei hij: 'Hee, ik moet nog betalen voor die stukjes brood.'

Victor: Haha.

Margriet: Hij reisde tweede klas, het was gewoon een eenvoudig iemand. En nou ga ik eindigen met zijn lijfspreuk, want die zegt, denk ik, al genoeg. Ik kan het zelf in het Frans zeggen. Wil je het in het Frans of in het Nederlands?

Victor: Doe maar eerst in Franks en dan vertaald in het Nederlands.

Margriet: Ok. 'Nous sommes tous des instruments bien imparfaits, d'une Providence qui s'en sert dans l'accomplissement des grands desseins qui nous dépassent.'

Victor: Het klinkt direct heel erg mooi in het Frans. Wat betekent het in het Nederlands?

Margriet: We zijn allen instrumenten, hoe onvolmaakt ook, van een voorzienigheid die grootse dingen met ons wil, die ons menselijk gezien ver te boven gaan.

Dat hij een van de belangrijkste grondleggers van de EU, van de vrede in Europa had kunnen zijn? Had hij niet durven dromen, joh!

En hij zei ook, heel mooi, wat ook iets is waar politici van kunnen leren – hij zei dat je grenzen niet moet zien als afbakeningen, maar als lijnen voor communicatie, waar de uitwisseling van gedachten, van goederen, van wetenschap plaatsvindt. Om elkaar te verrijken.

Dus dat wou ik ook nog even gezegd hebben. En ook dat hij zei: je moet met oplossingen komen die evenredig zijn aan de gevaren die dreigen.

Victor: Ok

Margriet: Nu dreigen er giga gevaren, dus we moeten met giga oplossingen komen en die giga oplossingen zijn heel tastbaar en concreet door gewoon dat Schuman-referentiekader te handhaven. Effectieve solidariteit is solidariteit met daden, subsidiariteit is alleen doen wat en waar nodig is. En van iedere burger het mooie inzien, dat is het personal leadership. Probeer je beste zelf te zijn. Probeer die te zijn die je bedoeld bent te zijn. En dat maakt jezelf het gelukkigst, een ander het gelukkigst en maakt de wereld veel beter.

Victor: Wat ik heel interessant hier ook aan vind, is dat het iemand is die ook echt, inderdaad, precies wat jij zei, dat hij leeft wat hij predikte. Je ziet heel vaak dat dat natuurlijk niet het geval is. Maar dat is, denk ik als ik jou zo hoor, wel de reden dat hij zo succesvol heeft kunnen zijn. Hij belichaamde dat, hij geloofde dat ontzettend sterk. En daarom heeft hij in ieder geval een groot verschil kunnen maken in feitelijk onze levens allemaal is, want hij is de enige die zich als vader van Europa – want dat is op een gegeven moment geloof ik vastgelegd door het Europees Parlement, dat hij zich zo mocht noemen. Als enige. Maar dat is natuurlijk heel bijzonder, dus dat geeft wel aan wat de rol is van Robert Schuman in de geschiedenis.

Margriet: Heel mooi. En eigenlijk vind ik daar ook nog iets grappigs aan. Vrijwel niemand kent Schuman. En waarom is dat zo? Omdat hij zichzelf nooit zo heeft geprofileerd als ‘ik ben Schuman, die met die mooie ideeën is gekomen’. Maar we hebben het nu natuurlijk niet over Monnet, die was natuurlijk ook heel belangrijk.

Victor: Maar goed, tegenwoordig zie je natuurlijk ook vaak het tegenovergestelde. Er zijn heel veel politici die heel goed aan branding doen en misschien dat ze niet altijd even goed zijn in het bereiken van resultaten. In ieder geval hebben ze niet bereikt wat Schuman bereikte, want dat is natuurlijk uitzonderlijk.

Goed, duidelijk. Dankjewel, Margriet, voor deze toelichting en dit verhaal over Robert Schuman. Ik denk dat heel veel meer mensen nu weten wat precies zijn toegevoegde waarde is geweest aan de Europese Unie, aan ons leven feitelijk. Dankjewel voor je aanwezigheid en nogmaals, Margriet Krijtenburg, docent bij het European Studies programma van de Haagse Hogeschool.

Daarmee zijn we aan het einde gekomen van deze podcast. Vergeet je niet te abonneren en als je wilt reageren, dan kan dat via @ProDemos op Twitter en Instagram of via info@prodemos.nl. Deze aflevering werd gemaakt in samenwerking met het Europe Direct Information Centre, dat informatie verstrekt over hoe Europa werkt. Wil je meer weten, kijk dan op www.prodemos.nl/edic.

Tot slot bedank ik graag nog de mensen die deze podcast mede mogelijk hebben gemaakt. Daniël van de Poppe voor het geluid, Tom Sikkers voor de muziek, Marciano Lansu voor de vormgeving, het projectteam van ProDemos en Nienke Schuitemaker voor de productie. Mijn naam is Victor Vlam, bedankt voor het luisteren en tot de volgende keer.

[Muziek]